

Резюме. Изучена взаємозв'язь между уровнем субъективного переживания истощенности личностного потенциала и объективными показателями тех составляющих личностного потенциала, которые детерминируют успешность преодоления сложных жизненных ситуаций. К потенциалу преодоления сложных жизненных ситуаций отнесено жизнестойкость и толерантность к неопределенности. Показано, что низкий уровень субъективной истощенности личностного потенциала связан с высоким уровнем жизнестойкости и толерантности к неопределенности.

Ключевые слова: личностный потенциал, субъективная истощенность личностного потенциала, личностная реализованность, жизнестойкость, толерантность к неопределенности.

Summary. The correlations between subjective outspent of personality potential and objective indexes of personality potential are investigated. The correlations between subjective outspent of personality potential is defined as mental form of negative valuation of self-realization process. It is reasonable, that this mental form is correlated with stagnation of self-accomplishment process and frustration of life success need during three life stages: past, present and future. The «Personal realization questionnaire» was used for diagnostics of subjective outspent of personality potential. The factor structure of «Personal realization questionnaire» is suited for the study of three dimensions of subjective outspent of personality potential: The scale «Present situation» describes minor saturation of present situation by important task, down level of activity, self-realization dissatisfaction. The scale «Perspective» describes pessimistic life-plans realization prognosis, feeling of spent personal potential, low productiveness of life planning, minor need of personal development. The scale «Retrospective» describes low level life-achievement, noneffectiveness of the past life planning, low level of activity, process and results of self-realization dissatisfaction. It is reasonable, that hardiness and tolerance for ambiguity belong to the personality potential of difficult life situations overcoming. It is found out, that the low level of subjective outspent of personality potential is related to the hardiness and tolerance for ambiguity.

Key words: personality potential, subjective outspent of personality potential, personality realization, hardiness, tolerance for ambiguity.

УДК 159.9.072.4

А.О. БОРИСОВА

СОЦІАЛЬНІ АКСІОМИ У СТРУКТУРІ КАРТИНИ СВІТУ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ

Вивчено соціальні аксіоми у структурі картини світу студентів-іноземців. Досліджено змістові характеристики картини світу та визначено її факторну структуру. Доведено, що соціальні аксіоми змістовно входять до структури картини світу студентів-іноземців. Визначено, що чотири з п'яти соціальних аксіом, визначених М. Бондом та К. Леунгом, змістовно входять до трьох компонентів у структурі картини світу студентів-іноземців.

Ключові слова: картина світу, структура картини світу, зміст картини світу, соціальні аксіоми, студенти-іноземці.

Постановка проблеми. Невід'ємною особливістю життя людства на сучасному етапі його існування є інтенсифікація міграційних потоків населення. Значна кількість людей щорічно приїздить у нові для себе країни на досить значний термін задля вирішення різних життєвих завдань. Особливою категорією мігрантів є студенти, які приїждять в іншу країну для здобуття вищої освіти. Україна щорічно приймає досить значну кількість освітніх мігрантів, оскільки висока якість освіти, змістовний перелік напрямів підготовки фахівців із вищою освітою, фінансова доступність та інші чинники вже роблять українські виші досить привабливими для іноземних студентів.

Для кожного з цих студентів процес соціально-психологічної адаптації у новому соціокультурному середовищі, навіть за сприятливих умов, супроводжується суттєвим нервово-психічним і фізичним навантаженням та призводить до значних психічних трансформацій. Найбільш важливою психологічною категорією для розуміння сутності змін, що відбуваються у психіці студента-іноземця під час перебування в країні навчання, є категорія «картина світу». Саме це світоглядне утворення підлягає найбільшому тиску з боку етно-культурних особливостей нового суспільства та зазнає найсуттєвішої трансформації під час міжкультурної адаптації. З іншого боку, особливості первинно сформованої картини світу, самі є суттєвим фактором адаптації та зумовлюють успішність професійного становлення, особистісного розвитку та психічного благополуччя студента-іноземця у країні навчання. Отже, дослідження картини світу, її структури та змісту є досить важливим завданням сучасної вікової та педагогічної психології.

Аналіз досліджень та публікацій. Витоки досліджень проблеми картини світу у філософії виходять до робіт І. Канта, в яких вона досліджується як категорія свідомості, в якій структурується та впорядковується досвід людини як суб'єкта пізнання.

У науковий обіг психології категорія «картина (образ) світу» була залучена, в першу чергу, завдяки роботам О. Леонтьєва, який визначив, що цей психічний феномен є відображенням в психіці індивіда цілісного багатомірного предметного світу в усіх його взаємозв'язках і взаємозалежностях між явищами та предметами, до яких належить і сама людина [4].

Проблема картини світу отримала розвитку у працях як послідовників О. Леонтьєва, які на сьогодні вже

є класиками радянської та світової психології, так і сучасних дослідників. На сьогодні ця категорія визначається як «особистісно зумовлене, від початку невідрефлексоване, інтегративне ставлення суб'єкта до себе та оточуючого світу, що несе у собі ірраціональні установки, що є в суб'єкта» [1, с. 40]. Формування цього психічного утворення відбувається на основі інтеграції уявлень щодо оточуючого світу, узагальнення індивідуального соціокультурного досвіду. Значення ж картини світу визначається тим, що вона є орієнтовною основою поведінки людини, детермінує вибір поведінкових стереотипів, виявляється в особистісно зумовлених емоційних реакціях [1].

Дослідження картини світу має базуватися на виділенні її структурно-змістових складових, що відповідає принципу системності, прийнятому у сучасній психологічній науці, відповідно до якого, психічні явища слід вивчати через визначення їх внутрішньої структури та системоутворюючих факторів [2; 3]. У найбільш поширеній концепції Г. Берулави виділено чотири структурні складові картини світу: уявлення про себе (образ-Я), уявлення про інших людей, уявлення про навколишній світ, уявлення про своє життя [1, с. 41]. Стосовно кожної з цих структурних характеристик людина формує когнітивно-емоційні уявлення, скрізь призму яких сприймаються життєві події та формується поведінка.

Феноменом, що репрезентує змістове наповнення картини світу особистості, є соціальні аксіоми, концепція яких запропонована М. Бондом та К. Леунгом (M. Bond, K. Leung). Цими вченими соціальні аксіоми визначаються як найбільш суттєві вірування людини щодо самої себе, інших людей, соціального оточення, фізичного та духовного світу, які формуються у процесі соціалізації незалежно від контексту релігійних вірувань. Вони є головними у системі переконань особистості та виконують роль забезпечення виживання особистості у фізичному та соціальному контексті [7]. За твердженням М. Бонда та К. Леунга, соціальні аксіоми є універсальними (надкультурними) через те, що вони допомагають людям вирішувати загальнолюдські життєві проблеми. Спільність цих проблем призводить до появи східних соціальних аксіом у представників різних культур, розбіжності стосуються лише ступеня вираженості цих вірувань, який визначається особливостями тієї чи іншої культури.

За визначенням української дослідниці Л. Спиридиної соціальні аксіоми «являють собою своєрідні складно організовані вербальні знаки, в яких маніфестується культура того чи іншого народу і семантичний зміст яких співвідноситься з семантичним змістом образу світу, оскільки включає вірування про фізичний, надприродний, соціальний світи і про внутрішній (духовний) світ людини» [5, с. 126].

Виділяють чотири головні функції соціальних аксіом: полегшення досягнення важливих цілей (інструментальна функція); допомога у захисті власної гідності (его-захисна функція); вираження власних цінностей особистості (функція самовираження); допомога людям у розумінні світу (функція пізнання) [7].

Результати численних крос-культурних досліджень у багатьох країнах світу дозволили М. Бонду та К. Леунгу визначити п'ять загальних типів соціальних аксіом:

1. Соціальний цинізм – негативні погляди на природу людини та соціальний світ взагалі, які репрезентуються у недовірі до соціальних установ та окремих людей, в уявленнях про світ як жорстоке місце, де вижити може тільки сильна людина. За умов вираженості цього переконання психологічними характеристиками особистості стають недовірливість, ворожість, замкненість, розчарованість, схильність до маніпуляцій, агресивність.

2. Нагорода за зусилля – переконання у справедливості світу, у тому, що цілеспрямовані зусилля щодо досягнення цілей та розв'язання життєвих проблем призводять до позитивних результатів.

3. Соціальна гнучкість – впевненість у наявності багатьох рішень проблем та невизначених ситуацій. Особам з високим рівнем вираженості цих переконань притаманна здатність відмовлятися від використання відомих та звичних моделей поведінки та виробляти нові стратегії, які більш відповідають зміненим обставинам.

3. Контроль долі – погляд на соціальні ситуації як такі, що контролювані долею, фатумом.

4. Релігійність (духовні наслідки) – переконання в існуванні нематеріальних, надприродних факторів, що впливають на всесвіт, людей, їх поведінку, досягнуті результати, особливості міжособистісних стосунків, здоров'я, добробуту та ін. [7].

На сьогодні найбільш активні розробки проблеми соціальних аксіом здійснено у галузі етнічної та крос-культурної психології, де їх вимірювання визнано найбільш ефективним культурно-універсальним підходом до вивчення культурних розбіжностей та схожості. У дослідженнях соціальних аксіом виявлено: можливість їх використання як інструменту вивчення образу світу у контексті культурних впливів; їх зв'язок із складовими соціального капіталу населення багатьох країн світу; особливості ціннісно-сміслових утворень у системі світосприйняття студентської молоді; особливості конструювання під час соціальних трансформацій; етнокультурні особливості населення різних регіонів України. Отже, в багатьох психологічних дослідженнях показано суттєве значення соціальних аксіом для повноцінного буття та психічного благополуччя людини. Втім не всі аспекти цієї важливої проблеми знайшли своє відображення у роботах сучасних дослідників. Зокрема, вивчення потребує місце соціальних аксіом у цілісній структурі картини світу, особливості їх взаємозв'язку з іншими компонентами цього світоглядного утворення.

Метою цієї роботи було вивчення соціальних аксіом як змістового компоненту цілісної структури картини світу студентів-іноземців. Досягнення мети дослідження передбачало розв'язання таких завдань: діагностика соціальних аксіом та інших змістових особливостей картини світу студентів-іноземців, визначення факторної структури картини світу, виявлення приналежності соціальних аксіом як змістових характеристик

картини світу до її структурних компонентів.

Методика та процедура дослідження. Дослідження проводилося на базі вищих навчальних закладів IV рівня акредитації м. Харкова. У дослідженні прийняли участь 124 українських та 214 іноземних студентів віком 19-25 років, громадян Азербайджану, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Китаю, Туркменістану, Узбекистану, країн Африки, арабських країн.

Для вивчення вираженості п'яти типів соціальних аксіом у студентів-іноземців було використано Опитувальник соціальних аксіом SAS-60 (адаптований варіант SAS – Social Axioms Survey М. Бонда та К. Леунга) [6].

Для діагностики інших змістових особливостей картини світу студентів-іноземців було обрано методики з відповідною діагностичною спрямованістю:

- метод діагностики міжособистісних ставлень Л. Собчик (модифікований варіант інтерперсональної діагностики «Interpersonal Diagnosis» Т. Лірі), який дозволяє діагностувати уявлення обстежуваного щодо самого себе та інших людей за двома основними факторами: лідерство (домінування) та доброзичливість;

- методика особистісного диференціалу (адаптована у СПБ НДПНІ ім. В.М. Бехтерева), яка дозволяє вивчити ставлення досліджуваних до самих себе та інших людей (уявлення щодо особистісної значущості, рівня домагань, вольової саморегуляції, розвитку комунікативних здібностей, активності, цілеспрямованості) за факторами класичного семантичного диференціалу;

- методика «Атрибутивні характеристики» Н. Іванової, яка дозволяє оцінити вираженість позитивних, негативних та нейтральних ауто- та гетеро- стереотипів у свідомості досліджуваного;

- тест смисложиттєвих орієнтацій Д. Леонтьєва – адаптована версія тесту «Мета в житті» (Purpose-in-Life, Дж. Крамбо та Л. Махолік), яка дає змогу вивчити такий аспект картини світу, як уявлення людини про ступінь осмисленості власного життя, його насиченості значущими подіями та результатами – загальний рівень осмисленості життя людини та окремі його складові;

- шкала базисних переконань – адаптований варіант опитувальника WAS (World assumptions scale) Р. Янофф-Булман (R. Janoff-Bulman), яка дозволяє вивчати зміст картини світу, який виявляється у базисних переконаннях – імпліцитних, глобальних, стійких уявлень особистості щодо світу та самої себе, що впливають на її мислення, емоційні стани та поведінку.

Аналіз результатів дослідження. У процесі статистичної обробки результатів було застосовано факторний аналіз за методом головних компонент та обертанням факторних структур за принципом Varimax (за допомогою пакета SPSS 12.0 for Windows).

Отримані результати дозволили емпірично визначити структуру картини світу студентів-іноземців, представлену чотирма факторами, які пояснюють 58,096 % загальної дисперсії.

Фактор 1 (5,926; 18,52% загальної дисперсії) отримав назву «Образ-Я в картині світу» оскільки містить змінні, які свідчать про такі уявлення людини до самої себе як впевненість у наявності лідерських якостей та доброзичливості; самоповагу та самоприйняття, впевненість у собі, енергійність та активність; переконання в наявності значної кількості позитивних особистісних якостей; сприйняття себе сильною особистістю, яка має достатню свободу вибору та можливість будувати своє життя у відповідності до власних цілей та уявлень про його смисл; переконання в безперечній цінності власного «Я», здатності до самоконтролю та контролю над подіями, що відбуваються, високої міри удачливості та везіння. Змістовно до цього фактору не увійшло жодного показника Опитувальника соціальних аксіом SAS-60.

Фактор 2 (5,055; 15,796% загальної дисперсії), який було названо «Образ інших у картині світу», містить такі уявлення та ставлення людини щодо оточуючих, як: впевненість у доброзичливості та товариськості оточуючих людей; сприйняття інших як позитивних, сильних та впевнених у собі людей, що заслуговують на повагу; переконання у наявності в оточуючих значної кількості позитивних особистісних якостей; загальний позитивний погляд на природу людини та міжособистісні стосунки взагалі; переконання у доброті людей. До змісту цього фактору увійшли показники Опитувальника соціальних аксіом SAS-60 за шкалою «Соціальний цинізм» з факторною вагою –0,86. Отже, позитивне забарвлення картини світу в аспекті ставлення до інших людей виявляється в іноземних студентів у низькому рівні недовіри до оточуючих та соціальних установ, небажанні сприймати світ як жорстоке місце.

Фактор 3 (4,045; 12,641% загальної дисперсії) з назвою «Образ світу в картині світу» репрезентує такі уявлення та ставлення людини щодо світу, в якому вона живе, як впевненість у можливості знаходження багатьох варіантів розв'язання проблем та невизначених ситуацій; - погляд на соціальні ситуації як на такі, що підлягають цілеспрямованому впливу та контролю; – переконання у прихильності та справедливості оточуючого світу, небажання покладатися на випадок у керуванні життєвими обставинами. До змісту цього фактору увійшли дві соціальні аксіоми за опитувальником SAS-60: «Соціальна гнучкість» (з факторною вагою 0,959) та «Контроль долі» (з факторною вагою –0,536). Такі дані свідчать про те, що позитивна картина світу в іноземних студентів виявляється у тому числі у здатність відмовлятися від використання відомих та звичних моделей поведінки та виробляти нові стратегії, які більш відповідають змінним обставинам. Сприймати соціальні ситуації як такі, що контрольовані долею іноземні студенти з позитивною картиною світу відмовляються.

Фактор 4 (3,564; 11,139% загальної дисперсії) з назвою «Образ життя в картині світу» містить такі уявлення людини щодо власного життя: переконання у наявності значущих життєвих цілей та вже досягнутих результатів; сприйняття життя як насиченого подіями, сповненого смислом; впевненість у контрольованості

власної долі; високий рівень загальної осмисленості життя; переконання у тому, що цілеспрямована активність щодо досягнення цілей та розв'язання життєвих проблем майже завжди призводить до позитивних результатів. До змісту фактору увійшла соціальна аксіома «Нагорода за зусилля» з факторною вагою 0,469. Отже, позитивне сприйняття життя у картині світу пов'язане в іноземних студентів з переконанням у справедливості світу, у тому, що цілеспрямовані зусилля зазвичай призводять до очікуваних результатів.

Соціальна аксіома «релігійність», яка містить переконання в існуванні нематеріальних, надприродних факторів, що впливають на всесвіт, людей, їх поведінку, досягнуті результати та ін. не увійшла до складу жодного з визначених факторів у структурі картини світу.

Таким чином, отримані в результаті факторного аналізу дані свідчать про те, що чотири з п'яти соціальних аксіом, визначених М. Бондом та К. Леунгом, змістовно входять до трьох компонентів у структурі картини світу студентів-іноземців.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проведене дослідження дозволило визначити місце соціальних аксіом у структурі картини світу студентів-іноземців та сформулювати такі висновки:

- у структурі картини світу емпірично визначаються чотири компоненти (фактори): уявлення про себе, уявлення про інших людей, уявлення про навколишній світ, уявлення про власне життя;

- більшість соціальних аксіом (чотири з п'яти) змістовно входять до трьох з чотирьох визначених компонентів картини світу: до уявлень про інших людей, уявлень про навколишній світ, уявлень про власне життя;

- до уявлень про інших людей входить соціальна аксіома «Соціальний цинізм»; до уявлень про навколишній світ – соціальні аксіоми «Соціальна гнучкість» та «Контроль долі»; до уявлень про власне життя – соціальна аксіома «Нагорода за зусилля».

Перспективи подальших досліджень мають полягати у визначенні соціально-психологічних та внутрішньоособистісних чинників виникнення позитивних та корекції негативних соціальних аксіом як детермінанти оптимальної картини світу студентів-іноземців.

Список використаних джерел

1. Берулава Г.А. Образ мира как ориентировочная основа индивидуальных паттернов психической активности / Г.А. Берулава, М.М. Берулава // Роль стереотипов в психической активности личности. – М. : Изд-во «Гуманитарная наука», 2010. – 157 с.
2. Выготский Л.С. Психология / Л.С. Выготский. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2000. – 1008 с.
3. Ганзен В.А. Системные описания в психологии / В.А. Ганзен. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1984. – 176 с.
4. Леонтьев А.Н. Образ мира / А.Н. Леонтьев // Избранные психологические произведения. – М. : Педагогика, 1983. – С. 251-261.
5. Спиридонова Л.К. Соціальні аксіоми як репрезентація образу світу / Л.К. Спиридонова // Вісник ОНУ. Сер. Психологія. – Т. 16. Вип. 2. – 2011. – С. 122-120.
6. Татарко А.Н. Методы этнической и кросскультурной психологии / А.Н. Татарко, Н.М. Лебедева. – М. : НИУ ВШЭ, 2011. – 238 с.
7. Leung K. Culture-Level Dimensions of Social Axioms and Their Correlates Across 41 Cultures / K. Leung, M. Bond [and other.] // Journal of Cross-Cultural Psychology. – 2004. – Vol. 35: [Number 5, September]. – P. 548-576.

References

1. Berulava G.A. Obraz mira kak orientirovochnaja osnova individual'nyh patternov psihicheskoy aktivnosti / G.A. Berulava, M.M. Berulava // Rol' stereotipov v psihicheskoy aktivnosti lichnosti. – M. : Izd-vo «Gumanitarnaja nauka», 2010. – 157 s.
2. Vygotskij L.S. Psihologija / L.S. Vygotskij. – M.: JeKSMO-Press, 2000. – 1008 s.
3. Ganzen V.A. Sistemnye opisaniya v psihologii / V.A. Ganzen. – L. : Izd-vo Leningr. un-ta, 1984. – 176 s.
4. Leont'ev A.N. Obraz mira / A.N. Leont'ev // Izbrannye psihologicheskie proizvedeniya. – M. : Pedagogika, 1983. – S. 251-261.
5. Spyridonova L.K. Social'ni aksiomy jak reprezentacija obrazu svitu / L.K. Spyridonova // Visnyk ONU. Ser. Psihologija. – T. 16. Vyp. 2. – 2011. – S. 122-120.
6. Tatarko A.N. Metody jetnicheskoy i krosskul'turnoj psihologi / A.N. Tatarko, N.M. Lebedeva. – M. : NIU VShJe, 2011. – 238 s.
7. Leung K. Culture-Level Dimensions of Social Axioms and Their Correlates Across 41 Cultures / K. Leung, M. Bond [and other.] // Journal of Cross-Cultural Psychology. – 2004. – Vol. 35: [Number 5, September]. – P. 548-576.

Резюме. Изучены социальные аксиомы в структуре картины мира студентов-иностранцев. Исследованы содержательные характеристики картины мира и определена ее факторная структура. Доказано, что социальные аксиомы содержательно входят в структуру картины мира студентов-иностранцев. Определено, что четыре из пяти социальных аксиом, выделенных М. Бондом и К. Леунгом, содержательно входят в три компонента в структуре картины мира студентов-иностранцев.

Ключевые слова: картина мира, структура картины мира, содержание картины мира, социальные аксиомы, студенты-иностранцы.

Summary. The author of the paper studied social axioms as a semantic component of integrated structure of foreign students' worldview. It is proved that the worldview research should be based on the allocation of structural and semantic components. It is determined that the worldview structure can be divided into four parts: image of the personality (image-I), the idea about the other people, the idea about the surrounding world, and the picture of one's own life. It is shown that the phenomenon representing semantic content of the worldview of an individual are social axioms as the most significant human beliefs of a human about himself, others, social environment, physical and spiritual world. Five general types of social axioms (by M. Bond and K. Leung): social cynicism, reward for the effort, social flexibility, destiny control, religiosity are characterized. SAS 60 – Social Axioms Survey by M. Bond, K. Leung and other diagnostic techniques are used to study semantic features of the worldview. Factor analysis of the results allowed us to determine the structure of foreign students' worldview and determine the place of social axioms in this structure. Four components (factors): image of the personality, the idea about the other people, the idea about the surrounding world, and the picture of own life are empirically determined in the structure of the worldview. It is found that most of social axioms (four out of five) are included into three of the four components of the worldview: the ideas about the other people, ideas about the world, and the ideas about their own lives. It is shown that the ideas about the others include social axiom "social cynicism"; ideas about the world around us – social axioms "social flexibility" and "destiny control"; ideas about one's own life – the axiom "award for the efforts."

Key words: worldview, the structure of the worldview, the content of worldview, social axioms, foreign students.

УДК 159.955.2:37.015.3

С.М. БУЖИНСЬКА, Л.В. КОНДРАЦЬКА

ВПЛИВ ПОЗИТИВНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Стаття містить теоретичне обґрунтування впливу позитивного мислення на психологічне здоров'я майбутніх педагогів. Охарактеризовано соціально-психологічні передумови формування позитивного мислення. Встановлено структурний склад позитивного мислення. Доведено вплив емоційно-оцінного компоненту на оптимістично-позитивну спрямованість особистості. Розкриті напрямки збереження психологічного здоров'я.

Ключові слова: позитивне мислення, психологічне здоров'я, студентська молодь, творче мислення, оптимістично-позитивна спрямованість.

Постановка проблеми. За роки незалежності в Україні зроблено значні кроки на шляху реформування освіти, створення умов для формування та збереження здоров'я молодого покоління. Утвердження загальнолюдських цінностей, збереження здоров'я громадян України є винятково актуальною проблемою сьогодення, яка в останні десятиліття набуває глобального масштабу. Інтерес до питань здоров'я викликаний насамперед соціальним замовленням суспільства на особистість, здатну до здорового способу життя та соціальної активності.

У сучасних наукових дослідженнях проблема здоров'я розглядається як одна з найважливіших проблем цілого комплексу наук про людину. Однак, незважаючи на значні зусилля щодо формування психічного та соціально здорового молодого покоління, стан здоров'я молоді України сьогодні погіршується. Особливістю формування здоров'я сучасної молоді є використання ресурсів позитивного мислення. Таке мислення передбачає створення індивідом власної позитивної програми, орієнтованої на успіх, при врахуванні складної дійсності та адекватності її сприйняття [3,6].

Поняття психологічного здоров'я в розумінні сучасних науковців постає як комплексний феномен та досліджується в роботах таких науковців, як І.В. Дубровіна А.В. Шувалов, Н.М. Колотій, К. Рифф. У сучасній українській психології позитивне мислення вбачається як таке, що сприяє фізичному і психічному здоров'ю індивіда (В.І. Бобрицька, Ф.В. Калошин, С.М. Симоненко) [2,3,4]. Також, існують дослідження, які підтверджують вплив позитивного мислення на психічне здоров'я (В.Ф. Калошин). Ряд дослідників розглядають позитивне мислення через позитивне ставлення індивіда до дійсності (В.І. Бобрицька, Т.О. Гордєєва, Р. Ентоні, Р.Р. Кашапов, Ф.В. Калошин, І.О. Кіріллово, М.В. Лапухіна, М.В. Личева, М.Я. Мольц, Н. Пезешкіан, Н.В. Піл, О.В. Ромаха та ін.) та в енергетичному аспекті (В.Е. Азаров, В.І. Бородкін, А.В. Ігнатенко, Р. Каллахан, А. Менегетті, Н.В. Піл, Р.А. Рассел, Г.М. Ситін та ін.). Таким чином, аналіз сучасної наукової літератури свідчить, що різні аспекти позитивного мислення та психологічного здоров'я перебувають в центрі уваги багатьох науковців.

Загальний висновок, якого можемо дійти спираючись на ці дані, полягає у тому, що специфіка позитивного мислення не вивчена фундаментально у студентській молоді, тоді як спроєктованість у майбутнє, зростання інтелектуальних можливостей, формування самоставлення молодого покоління та позитивний вплив